

't Kruispunt

Diamanthorst 187, Onyxhorst

✦ K.J. van Nieukerken

1965-1969

Het kerkgebouw 't Kruispunt van de Nederlands Hervormde Kerk is het resultaat van een prijsvraag uit 1965 onder vier architecten. Het programma van eisen omvatte een kerkzaal voor 525 zitplaatsen en aparte ruimten voor de avondmaalsviering, de doopbediening, een ontmoetingsgedeelte, een orgel en een kleine kapel voor 25 personen. Daarnaast werden diverse nevenruimten en eventueel een pastorie en kosterswoning verlangd. Van de vier ingediende ontwerpen viel de keus op het ontwerp 'Pinksterbloem' van de architect K.J. van Nieukerken. In het ontwerp kregen de verschillende liturgische momenten in de eredienst een apart accent met behoud van een zo flexibel mogelijke indeling van de ruimte. Vanaf de ingang gezien bevindt zich rechts de kerkzaal en links diverse nevenruimten. De kerkzaal vormt nadrukkelijk het belangrijkste deel in het gebouw. Door de diverse verspringende en weglopende lijnen ontstaat een levendige ruimte. Het werk van de kunstenaar J.J. Beljon voor het interieur mag opmerkelijk worden genoemd. Naast enkele sculpturale baksteenwanden ontwierp Beljon ook het liturgisch meubilair. Het interieur heeft hierdoor aan kracht gewonnen.

Het gebouw vormt een opvallend contrast met de veel strakkere woonflats in de directe omgeving. Ook de afwijkende rode baksteen draagt hiertoe bij. In vergelijking met kerkgebouwen uit dezelfde periode, waarbij vaak voor een rechthoekige doosvorm werd gekozen, vertoont 't Kruispunt een veel levendiger, sculpturale ontwerpopvatting.

Literatuur

- A. van der Weel, *Haagse Hervormde kerken en kapellen*, Amsterdam 1975, pp. 252-255.

Summary

The church building 't Kruispunt of the Dutch Reformed Church is the final result of a competition held amongst four architects in 1965. The list of demands included a church hall with 525 seats and separate sections for the various liturgical moments during the ceremony. In addition several side rooms were demanded and, if possible, a house.

In the chosen design by K.J. van Nieukerken the various liturgical moments received a distinct accent, while the lay-out of the space remained flexible. Viewed from the entrance, the church hall is on the right and the various side rooms on the left. The artist J.J. Beljon designed the interior and the furniture.

KRUISPUNT
(Diamanthorst - Onyxhorst)

Voorgeschiedenis

Begonnen wij dit kerkenboek met de oudste kerk van 's-Gravenhage, de Grote Kerk, met haar immense ruimte, wij beëindigen het met een - hoe kan het anders - zeer eigentijds, intiem bouwwerk.

Wanneer wij lopen door de uitgestrekte stadswijk Mariahoeve en wij zien om ons heen de verschillende flats, hoge en lage, in grote hoeveelheden, dan moeten wij wel tot de conclusie komen, dat de aanwezigheid van een plaats van samenkomst voor de evangelieverkondiging hier geen overbodige luxe betekent.

Evenals de stadsdeelten Moerwijk en Morgenstond is ook Mariahoeve een stadsuitbreiding van na de tweede wereldoorlog. Al in 1946 zag de praeses van de Centrale Kerkeraad, ds. A. J. Wormgoor, de noodzaak van een kerk in Mariahoeve. De Hervormden die de nieuwe woningen betrokken, moesten lange tijd genoegen nemen met tijdelijke onderkomens. Eerst was dit een zaal aan Walenburg, daarna een klein perceel aan het Kleine Loo, dat men "De Ruimte" doopte. Toen dit ontruimd moest worden, kreeg men de beschikking over een houten noodgebouw "De Hoeksteen", dat stond op de plaats waar later de definitieve kerk zou verrijzen. Intussen zette de wijkpredikant, dr. L. A. Snijders, met zijn gemeenteleden zijn activiteiten om te komen tot een permanent kerkelijk centrum voort, want aan de bouw van een kerk viel gewoon niet te ontkomen.

Er werd een prijsvraag uitgeschreven, men koos een ontwerp uit de inzendingen en aan het einde van de zestiger jaren, op 14 mei 1968, kon de eerste paal de grond in. De bouw verliep vlot zodat de gemeente het nieuwe kerkgebouw op 18 mei 1969 in gebruik kon nemen. Bij deze gelegenheid koos de wijkpredikant als tekst voor de preek Mattheüs 22 vers 9: "Gaat daarom naar de kruispunten der wegen en nodigt allen, die gij aantreft, tot de bruiloft".

De naam

De kerk heet Kruispunt. Bij dit woord kwam als vanzelf de gedachte, dat de wegen van de Here God die van de mensen kruisen. Wanneer het koninklijk bruiloftsmaal staat aangericht en de genodigden uitvluchten verzinnen om niet te komen, geeft de gastheer zijn slaven de opdracht naar de kruispunten der wegen te gaan en allen die zij daar aantreffen te nodigen tot de bruiloft. Wegkruisingen zijn plaatsen waar het druk is. De bruiloftsmaal wordt dan ook vol, vooral met slechten, ook met goeden.

Het exterieur

Kruispunt is gelegen op een hoekterrein aan de Diamanthorst en de Onyxhorst. De bebouwing rondom is opgetrokken van reebruine baksteen en deze kleur laat het kerkexterieur van rode baksteen goed uitkomen.

Het kerkgebouw is een schepping van de architect K. J. van Nieukerken. Het is een complex waarvan de kerkruimte het middelpunt is en uitsteekt boven de eromheen liggende bebouwing met daarin de bijruimten. Een echte toren heeft dit kerkcomplex niet. Wel een driehoekige wit betonnen klokkestoel die naar boven puntig toeloopt. Daarin hangt een kleine luidklok. Deze werd vervaardigd door de firma Petit & Fritsen te Aarle-Rixtel en draagt als randschrift de grappige naam "Klinker".

Het interieur

De hoofdingang aan de Diamanthorst brengt ons in de hal met laag plafond die toegang geeft tot de eigenlijke kerkruimte met ongeveer 450 zitplaatsen.

In het interieur valt ons de typische dakconstructie onmiddellijk op door haar gedurfd lijnenspel. Het is moeilijk daarvan een beschrijving te geven. Wel kunnen wij zeggen dat dit plafond boven het zitplaatsengedeelte lager is en donkerder gebeitst dan dat boven het aandachtscentrum waar het hoger en lichter is.

De kerkruimte ontvangt haar licht door een grote glaswand aan de linker zijde en door een strook geel glas direkt onder de kap boven het liturgisch centrum. De neonverlichting ligt verdiept in het plafond evenals de diepstralers.

De kerkvloer wordt gevormd door tegelvlakken bestaande uit een mengsel van grint en cement. Twee vakken stoelen, gescheiden door een gangpad, vormen het meubilair. In de kerk gezeten hebben wij door de linker glaswand het gezicht op de fraai aangelegde kerktuin.

Tot nu toe hebt u kunnen constateren dat de meeste kerkinterieurs een *verhoogd* aandachtscentrum hebben. De architect heeft dit hier achterwege gelaten.

Door de vouwwand links weg te schuiven kan men de kerkruimte vergroten. Rechts zien wij een strakke wandbetimmering in vakverdeling. De wand achter het aandachtscentrum is van oranje-rode baksteen. De vormgeving van deze wand is zeer bijzonder, kwam tot stand door samenwerking van de architect met de kunstenaar Joop Beljon en komt de akoustiek ten goede. Tegen de wand bevinden zich twee evenwijdig lopende horizontale verdikkingen eveneens van oranje-rode baksteen.

De preekstoel, rechts van het midden, combineert hier goed mee. Zij is samengesteld uit oranje gebeitste houten segmenten die ogenschijnlijk willekeurig op en tegen elkaar gestapeld lijken.

De eerste predikant van Kruispunt was dr. L. A. Snijders, die in 1973 naar Beetsterzwaag vertrok. Dr. J. Verburg zette in 1974 zijn werk voort.

Het doopvont bevindt zich recht voor het middenpad, is driezijdig en werd vervaardigd van grijze natuursteen. Aan de voet van het doopvont ziet u een schenkan van bruin aardewerk voor het water waarmee de koster het bekken vult wanneer de Heilige Doop wordt bediend.

De avondmaalstafel staat rechts van de preekstoel in een ronde nis waarboven een schuin aflopend wit plafond is aangebracht. De tafel is rond. Zij bestaat uit zes onderdelen die verschillend van hoogte zijn, gebeitst in de kleuren groen, oranje en paars. Het avondmaalsstel is van wit geglazuurd aardewerk. Tijdens de bediening van het Heilig Avondmaal staat de predikant achter de hoofdtafel. De schenkan, de broodschaal en de grote drinkbeker hebben daarop hun plaats. Enkele delen van de uitneembare avondmaalstafel met daarop de vele kleine drinkbekers bevinden zich dan verspreid op het aandachtscentrum. Staande in een kring viert de gemeente na de persoonlijke nodiging door de ambtsdragers het Heilig Avondmaal. Eerst gaat de broodschaal van hand tot hand, daarna worden de kleine drinkbekers op dienbladen rondgedeeld.

De lezenaar, net zo ongewoon van vorm als preekstoel en avondmaalstafel en eveneens een ontwerp van de kunstenaar Joop Beljon, ziet u links van het doopvont.

Tegen de rondlopende wand achter de avondmaalstafel bracht de kunstenaar vier verticale, naar voren springende reliëfs aan met elk een horizontale inkeping. Waarom juist vier? Omdat elk reliëf dient als plaats voor een bijbelgedeelte. Men heeft de bijbel in vier delen ingebonden, geheel volgens de Joodse canon: Wet, Profeten, Geschriften, Nieuwe Testament. Wordt door de predikant een schriftgedeelte aangekondigd, dan haalt een gemeentelid het betreffende boek, overhandigt dit aan hem en brengt het na lezing weer terug. Dit gebruik zijn wij in geen enkele kerk tegengekomen. Het geeft aan het "openen van Gods Woord" een bijzonder accent.

Diamanthorst - Onyxhorst 1972